

Fesztivál Zágrábban

A Szegedi Egyetemi Színpadot fölveszik a diákszínházak nemzetközi szövetségébe

Tizenhárom európai ország 22 egyetemista színházának képviselői gyűltek össze a zágrábi egyetem előtti parkban és téren — amelynek közepén Ivan Mestrovic egyik korai főműve, az Élet kútja vonja magához a Zágrábbal most ismerkedők tekintetét — az egyetem rektorának és az Egyetemi Színházak VI. Nemzetközi Fesztiválja elnökének megnyitói szavaira várva. A rövid és spontán hangulatú nyitóünnepség után a Gaudeamus igitur hangjai mellett két reneszánsz-kori jelmezbe öltözött egyetemista meggyújtotta az épület mellvédjén a fesztivál fátylát.

Már a megnyitót követően megkezdődött a hivatalos program, amely szeptember 9-től 17-ig tartott. A kitűnően felszerelt Drámai Színházban az első bemutatót a Zágrábi Színművészeti Főiskola hallgatói tartották: Martin Benetevic, A hvári lány című, népies hangvételű komédiáját adták elő rendkívül pontosan kidolgozott, a helyzet és jellemkomikum adta lehetőségekkel maximálisan élő előadásában.

Másnap megkezdődtek a Fesztivál „hét-köznapjai”. Délután 4-kor, este 7 és 10 órakor követték egymást a hivatalos bemutatók, éjjelkor pedig a Fesztiválklub Kamaraszínházában versenyen kívül szakmai bemutatókat tartottak. Többek között itt került sor a freiburgi Theater der Neun Lorca-estjére, amely 13 Lorca-ballada döbbenetes erejű színpadi, képzőművészeti, zenei és pantomim feldolgozásából állt Saroyan, Halló, ki az? című egyfelvonásosának szenvedélyes és dinamikus lengyel előadására; a belgrádi Teatar Levo kamaraelőadásában Mrozek Mulatságának bemutatójára és két estén a New York-i La Mama együttes rendkívül mehökkentő, bizarr, „abszurdon-túli” műsorának nagy vitákat kiobbantató bemutatójára.

A hivatalos program valamennyi bemutatóját még csak cím szerint felsorolni is túl sok lenne: inkább néhány érdekes előadásról emlékeznék meg röviden. A nagydíjat kapott két svéd együttes közül a stockholmiak Sonja Akesson, Klickstankare című egyfelvonásosával illetve a legjobb színésznő díját elnyerő Berit Brunekimagasló játékával kerültek az első helyre.

Itt említeném meg a „legavantgardistább” mű és előadás díját elnyerő utrechti együttest, akik Lodewijk de Boer, egy fiatal hegédűművész, A költőzködés című, az abszurd drámákhoz és így a svéd előadásához is rokon műfajú színművét adták elő.

A bemutatók másik nagy csoportját a tragikus hangvételű, elsősorban az ember lelki és testi magányáról és elidegenedettségéről szóló művek mellett a felszabadult vidámságot, játékosságot, a színpadon humor és a társadalmi szatírákat képviselő előadások jelentették. A bevezetőben említett zágrábi együttes bemutatója mellett említésre érdemes a Varsói Teatr Satyrykow produkciója — Simon Lewicki, a szerelem megszállottjai — amely meghatározatlan műfajú, a zenét, éneket és táncot eszközként egyaránt felhasználó szatirikus társadalmi—politikai—művészeti musical—

kabaré—vígjátéknak nevezhető, csak ilyen nehézkes körülírással, megfelelő szakkifejezés híján. Szintén nehéz meghatározni a pontos műfaját a Leningrádi Színház-Zene- és Filmművészeti Főiskola, Látható ének című műsorának, amely a címben kifejezett törekvés szerint zene- és énekszámokat fogalmazott át színpadi nyelvre, elsősorban a tánc és a pantomim segítségével, megtartva azonban a zenei formát is, és ezek együttes és magas művészi fokon való alkalmazásával egymásnak elentmondó szakmai véleményeket, de mindenképpen rendkívüli sikert váltottak ki.

A leningrádi együttes bemutatójához formailag a két pantomimprodukciónál is legközelebb. A brnoi Mala Pantomima, Amorgie című műsora a klasszikus pantomim-forma egyéni stílusú továbbfejlesztése volt — a szerelem vídám és kedves humorú „fejlődéstörténetét” három igen tehetséges fiatal művész mozdulatai tolmácsolták — a perugiai Piccolo Teatro, ...és ők boldogan éltek... című összeállítását viszont az amúgy is szenvedélyes olasz mimika és beszédgestusok szimbolikussá — és egyben rendkívül kifejező és egyéni koreográfiává — való eltúlzásán és növelésén alapult. Kitűnően érvényesült ez a stílus az olasz társadalmi és politikai élet néhány jellegzetes és közismert viszásságának élesen szatirikus hangú bemutatásaként és pellengérré állításaként.

Csak utalnék a zürichi op-art díszletekben eljátszott Svart-bemutatójára, a Sárkányra, amelyet fasizmus- és Hitler-ellenes értelmezésben láthattunk, a bradfordiak Van Gogh tragikus művészorszárol szóló előadására, a másik svéd együttes, a lundiai kitűnően rendezett „Ha jön a háború” című antimilitarista darabjára, amely az egyéni lelkismeret és a katona kötelességének összeeséséről szól félreérthetetlen utalással a Vietnámi háborúra.

Egyetemi színpadunk szerepléséről befejezésül ejtenék pár szót. A Szifinx — mint minden más intellektuális darab, amely nem az abszurd dramaturgiára épült, hátterbe kellett hogy szoruljon ezen a fesztiválon. A Mrozek-mű már sokkal nagyobb sikert aratott sajátos humora, színészsége és közérthetőbb mondanivalója következtében.

A közönség szavazatai alapján összeállított nem hivatalos rangsorolásban a középmezőnybe kerültünk — ennek fő oka az az elzárkózás, vagy tartózkodás volt, amely a Szifinxet fogadta — és szereplésünk színvonalának és értékének elismeréseként a számunkra rendezett fogadáson ünnepélyesen átadták a fesztivál bronz emléklapoktját és egyben meghívtak bennünket a következő fesztiválra. Azt is közölték velünk, hogy fölvesznek bennünket az ISTU-ba (International Student Theatre Union), amelynek az idei 6. zágrábi fesztivál a 4 hivatalos fesztiválja volt. A hivatalos eredmény és elismerés mellett az élmények, tapasztalatok és tanulságok sora adja meg számunkra a Zágrábban töltött tíz felejthetetlen nap igazi értékét.

Paál István

Jelenet a „mieink” produkciójából. Mrozek műve, a Piotr Ohey mártírsága s a Szegedi Egyetemi Színpad tehetséges kollektívája megnyerte a fesztivál közönségének tetszését és rokonszenvét.

SZEGED —
ZÁGRÁB
SZEGED

LEPORELLÓ

A Nagyjállomásról indult a vonat, öt perccel déli feltűzkenet előtt. Hőség volt, a várótermekben fülledt levegő, csak kevesen lézengtek, ki-ki a menetrendet vizsgálta. Öreg bácsi, talán falusi, ledől a padra, kis bőrdődjét feje alá tette, csönd volt, gondolta, míg várni kell, alszik egy jót. Egyszer csak zsongani kezdett az előcsarnok, visszhangzottak a szavak, nevetések, megjelent egy csoport fiatal. Egy szemüveges fiú kezében, mint valaha Miklós-nak, petrencés rúd, másik állványt cipelt, a harmadik két vaskos bőrdőjdel bajlódott. Az öreg bácsi felkénykölt, kalapját feltolta a szeméről, félíg szomszédjától, félíg magától kérdezte: „Mi ez...? ...Cirkuszosok?” A furcsa társaság hangosan ki-trappolt a peronra mint a háborúban várost, megszűntek egy horgosi kocsi. Minden simán ment, csak a kalauzal volt nézeteltérésük: hosszal a rudat, ajánlotta, hogy fűrészszelék két méterre, mert addig szabályos. Kisebb viták után a rúd egészben maradt — de itthon. „A menetrend szerinti Szeged, Mihálytelek, Röske, Horgos felé közlekedő személyvonat element...” — jelentette be bágyadtan a hangosbemondó. Újra leülepedett a csönd, az öreg bácsi ismét lehajtotta kis koféjére a fejét, de bizonyára kétségek között: nem tudta meg, hogy vándorcirkuszt látott-e elvonulni.

Mi voltunk — a Szegedi Egyetemi Színpad.

Az utazás

Szabadkáról a zágrábi járat este tízkor indul és hajnali fél hatra éri el a célját. A társaság — gondolta —, majd, ha nem is sokat, de alszik a vonatban, lefoglal két-három fülkét, vacsorázik egy nagyot, utána kártyázik, énekel. Aztán ráébredtünk, hogy ha úgy hozza az alkalom, mennyire egyszerű is tud lenni az ember. Megteszi egy szűk peron is, ahol a bőrdőjke kuporogva lehet üldögélni, aludni nem, ugyanis minden állomásnál helyet kellett kínálni a be-

tolakodókat. Telt-múlt az idő, csak a félórát és a csomagjainkat számoltuk, hátha a válságos út közben elszórtunk belőlük. Ez alatt a néhány óra alatt értettük meg igazán, mi a fiatal generáció, hogy milyennek is lehetnek a háború borzalmait!

A szállás

Végtelenül kellemes utazásunk volt az állomástól a szállásig. A körülbelül négy-öt kilométernyi utat hol gyalog, hol villamoson tettük meg, ugyanis az egyetemi kollégiumok ilyen távol estek a város központjától. A szobák kényelmesek, nagyok voltak, három ágygal, szekrénnel, meg ami szokás. A társaság azonnal szétszelektálódott, lefűrdte az út porát, mert olyan is volt, és végre, megilletődve, mindenki külön-külön, egymaga, egy hatalmas ágyat mondhatott magának, önkéntlenül eszünkbe jutott a vonat, és elérzékenyülve tudomásul vettük ezt a kétségtelen kivételezést, amit a sors direkt nekünk szánt. Ez történt az első nap.

A fesztivál-klub

A fesztivál klub az egyetemi központban volt, a város szívében. Az utcán lengtek a különböző nemzetek zászlói, a mienket is fölfedeztük, ötödik volt, többen találgatták, vajon ez jó vagy rossz jelent. A klubban pihenni, beszélgetni, este táncolni, iszogatni lehetett. Igazán éjszaka népesült be, ilyenkor zsongott, és sokan fogadkoztak, hogy a bábél, az nem is volt hangzavar, a cigaretta füstöt vágni lehetett, aki szigorú antinikotinista volt, önkéntlenül is szívnit kezdte. Ejjél után, egy-két óra körül, a hangulat a legmagasabbra hágott. Ekkor már mindenki kiabált, egy jugoszláv kis-lány felállt az asztalra, és elkialtotta magát: „En vagyok Belgrád legnagyobb színésznője!”, tapsot kapott, és lesegítették az emelvényéről. Csakhamar megjelent aztán Thomas Mann, egy angol fiú szeméjében, majd sorra Balzac, Hugo, Hemmingway, Brigitte Bardot, Ringó Star. Egy embert fedeztem föl a

sarokban, ült némán, maga elé meredve, egy üres konyakos poharat szorongatott a kezében. Odasomfordáltam, kedvre akartam deríteni.

— Hát te ki vagy? — kérdeztem.
— Anonymus, és ne zavarodj a körömeim!
Eltes Kond volt, a Piotr Ohey vadász. Úgy láttam, csapdába esett.

A résztvevők

A szakállasok nagyrésze angol volt, igaz sokan viselték még a hollandok, németek és jugoszlávok közül, és természetesen a mi Paál Istink is növelte a különleges társaságot. Az első napokban viccből számlálni kezdtük a csupaszokat, vajon felvehetik-e a versenyt! És megnyugodtunk, még igen. Ótél a borotválkozók győztek.
„Olcso amulettet akar? Tessék kérem, értéke könnyen meghatározható, a nehezek neve kovácsolt vas, kilója hetven fillér, ez a kivételes darab, körülbelül ennek a felét éri, úgy jó áll, nem, csak az elejében húzza le a nyakat, idővel meg lehet szokni!” Ezek is az angolok.
Az ebédő hirtelen elcsöndesedett: egy nő lépett be gyászban, fekete turbánnal, fekete harisnyában, hosszú, lompos uszályt vonszolt maga után, fekete cipőben, fekete napszemüvegben. Később kiderült, hogy amerikai nő, most épp próbáról jön.

Az utolsó nap

Délben hangos dudaszó várta a fesztivál résztvevőit és tíz autóbusz. Elérkezett az utolsó nap, búcsúzóul egy kedves kirándulást szervezett a fesztivál vezetősége a hegyekre. Sötétedéskor már készen a rózsá a tisztáson, egy svéd kisány gyűjtötte meg, nagyot nevetett a társaság az ügyetlenségén, aztán el-énekeltük az egyetemi himnusz. Mikor elérkezett az idő fölkerekedtünk, nagyon sok vídám, nevető fiúval, lánnyal kezeltünk, ők énekeltek, mi intgettünk nekik a buszból. Megígértük, hogy jövőre is találkozunk.

Ördög Szilveszter

Megrázóan szép volt a leningrádi színművészeti főiskolások balladái hangvételű táncjelenete, a „Partizán asszonyok siratóéneke” című tánckép. Kevert műfajú, de sajátosan egyéni hangvételű előadásuk nagy élmény volt.